

Macbeth i tidløs eventyrverden

Macbeth på Den Nationale Scene fremstilles som et flerdimensjonalt drømmespill hvor virkelighet og fantasi flyter over i hverandre.

Av Elisabeth Leinslie

Macbeth

Av William Shakespeare

Regi: Olof Lindqvist

Scenograf: Charlotta Nylund

Kostymedesign: Ingrid Nylander

Macbeth: Marianne Nielsen, Lady Macbeth: Jon Bleiklie Devik

Den Nationale Scene

Macbeth sover (stående). Han drømmer. Ved å starte forestillingen med dette bildet føres vi direkte inn i forestillingens karakter av å være Macbeths personlige mareritt. Et eventyrlig mareritt hvor han møter både ravnevesener, menneskeulver, hvite elefanter, kjønnsforvirring, hester på stokker, og kongelige med cowboyhatter og trollmann-lignende hårvekst. Når han våkner opp på en madrass i sluttscenen er sirkelen sluttet.

Noe av det mest utpregede ved denne produksjonen er at den røsker historien ut av den realistiske tvangstrøyen som ofte trekkes ned over Shakespeares tragedier. Grepene som er gjort for å oppnå denne frigjørelsen er mange og omfattende; både spill, casting, scenografi, rekvisitter og kostymedesign henspiller på en nærmest tidløs og naivistisk drømmeverden fylt av humor, makt, vold og sorg – hvor virkelighet og fantasi flyter over i hverandre og aldri helt kan skilles, verken av Macbeth selv eller av tilskueren.

Tid

Lindqvist har lagt handlingen i *Macbeth* til en framtid, og skaper med dette en form for science fiction-teater. Men tidsaspektene ved forestillingen er langt mer avansert enn som så. Det er snarere en form for polyfon tid som trer frem – hvor estetikken skaper relasjoner mellom dramatikerens samtid og vår samtid og fremtiden.

Det er scenografien, kostymene, rekvisittene og den ”kjønnsnøytrale” castingen som først og fremst skaper dette flerdimensjonale tidsaspektet. Castingen peker tilbake på Shakespeares egen tid, samtidig som det kan tolkes som et bilde på postfeminismen og en fremtidsvisjon om likestilling mellom eller utviskelse av kjønnene. Borgmuren og den hvite elefanten er scenografiske elementer som refererer både til historiske og dagsaktuelle samfunnsfenomener. Videre settes rekvisitter som f.eks. en moderne ølflaske, fjernkontroll, Stephen King bok (som kammerpiken er oppslukt av), spaserstokker, cowboy- og bowlerhatter sammen med gamle dolker, kongekrone, tasker og vinkrus. Denne form for tidsblanding gjøres også med kostymene.

Ved at elementenes iboende tidsreferanser sammensettes, kontrasteres og parodierer hverandre, genereres flerdimensjonale tidsaspekter og følgelig flere betydninger. Når forskjellige tidsdimensjoner blandes på denne måten oppløses også delvis den realistisk-logiske tidslinjen som ligger i teksten.

Visuell tyngde

Macbeths styrke som forestilling hviler i stor grad på det visuelle uttrykket. Vi møter en herlig og meget vellykket blanding av forskjellige stiler som referer til og kommenterer både historien og denne produksjonens særegne behandling av tid.

På scenen runger en gedigen buet mur. Ved aktiv bruk av dreiescenen benyttes denne til å dele scenen i to; utenfor og innenfor *Macbeths* borg. Muren minner visuelt om muren som reises mellom Israel og Palestina, og kan tolkes som en referanse dit hen. Et annet politisk element er den life-size hvite elefanten som er plassert midt i rommet i scenen der *Macbeth* ser sin venn *Banquos* gjenferd. Den mest nærliggende måten å tolke 'en hvit elefant' på er som et symbol på noe som koster samfunnet mye uten å være til nytte. Både *Macbeth*, *Lady Macbeth* og *Banquos* gjenferd tar skiftevis plass på elefanten.

Mange handlingselementer i historien vises ved frysbilder. Presise bilder som sammen med scenografi, rekvisitter og kostymer virker både fortellende og kommenterende. Det er etter min mening allikevel kostymene som går av med seieren. *Ingrid Nylander* har gjort en fantastisk jobb med å sette sammen forskjellige stilarter. Samtidig har kostymene ofte klare kulturelle koder; den engelske hæren har bowlerhatter og stripete dresser, mens den skotske hæren bærer kilt.

Tross min begeistring for *Macbeths* visuelle elementer, skulle jeg ønske *Lindqvist* hadde vært mer gjennomført i alle deler av forestilling. Og det er vel spesielt spillestilene jeg mener ikke henger helt på greip i forhold til forestillingens landskap. Tidvis er spillestilen ganske fysisk, men det virker som om tøylene har blitt påspendte før ideene har fått utviklet seg i full blomst. *Ravnene* er vel det tydeligste eksemplet på dette – hvor en mer outrert spillestil kunne forhindre et uttrykk som minner mest om middelmådig barneteater. Båndene og erotikken mellom ektefellene er også nærmest fraværende som en følge av spillestilene (så vidt jeg kan se). *Jon Bleiklie Deviks* distanserte og stillestående spill står i sterk kontrast til *Marianne Nielsens* overtydelige realisme, og gjør det vanskelig å skape et intenst samhold dem imellom. Det er synd at de ikke har lyktes i å skape en større intensitet mellom ektefellene. Det ville skapt sympati for karakterene og større effekt av den grufulle historien som utspiller seg.